

Studiedag 'Interculturele kunst- en cultuurbemiddeling' 13/12/2007 – De Kriekelaar

Verslag praktijkverhaal Steunpunt voor Allochtone Meisjes en Vrouwen (SAMV)

Birsen Taspinar is docente en begeleidt als psychologe personen van diverse origine. Als vrijwilliger bij SAMV werkte ze mee aan een theaterproject met allochtone meisjes. In deze workshop vertrekt ze vanuit haar ervaringen en werpt ze een blik op aspecten van de identiteitsbeleving van personen van allochtone origine. En hoe kunst daarbij een rol kan spelen.

Een job als psychologe, werken met SAMV, zingen in de vrije tijd. Het zijn verschillende werelden die samenkomen – iets wat Birsen ook sterk ziet gebeuren bij andere allochtone jongeren. Ze leven in verschillende werelden van gedragingen, gedragspatronen, verwachtingen,... Dan is het goed dat al deze identiteiten samenkomen, bijvoorbeeld tijdens een project van het steunpunt waarin Birsen zich engageerde.

Het project had als doel met een groep allochtone meisjes sociale thema's te onderzoeken en daarover te gaan vertellen: over de relaties met broer of zus, ouders, vrienden, zichzelf, voorbeeldfiguren, enz.. In samenwerking met KVS en Willy Thomas werden er vertelsessies gehouden, opgenomen en neergeschreven. Daar moesten vervolgens keuzes uit gemaakt worden. Dit ontwikkelde zich tot een theaterstuk, dat geprogrammeerd werd in een aantal cultuurcentra. Zo'n proces bleek erg interessant te zijn om met de identiteit van de meisjes een forum te creëren voor eigen overtuigingen en opinies. Dat hier professionele kunstenaars via de KVS samen met amateurs aan de slag gingen, zorgde daarbij voor heftige discussies over wat kunst is en kan zijn. Sommige deelnemers weigerden in eerste instantie om het over bepaalde onderwerpen te hebben. Of, eens op podium, wilden sommigen liever hun eigen stukken tekst door anderen laten opvoeren. De grensonderhandelingen die de acteurs hierdoor met zichzelf moesten voeren, bleken erg verrijkend. Balancerend tussen wie ze zijn, wie ze willen zijn en wie ze willen tonen op scène, vroegen de meisjes zichzelf voortdurend af: Wat als mijn familie dit hoort? Wat als Belgische meisjes dit horen? Wat zullen ze hierover denken?

Birsen stelt in dit verband het beeld van een spiegelzaal voor. Iemand die een zaal vol spiegels binnenstapt, kan zich snel ongemakkelijk en onzeker gaan voelen door de veelvuldige confrontatie met het beeld van zichzelf. Hetzelfde geldt voor mensen die steeds weer op zichzelf botsen doordat de maatschappij hen een zelfbeeld voorspiegelt dat niet vertrouwd aanvoelt. Het zorgt voor een afstand tussen jou en de maatschappij – in de praktijk vaak de televisie, het theater, enz.. Doordat men zich op die manier niet meer herkent in de samenleving, wordt verschil als problematisch beschouwd. En kan men zich onmogelijk verbinden met de maatschappij.

Het is hier dat SAMV wil op inspelen met het theaterproject: allochtone meisjes die personages op scène kunnen zetten zoals ze zichzelf zien. Die niet voortdurend het gevoel krijgen verantwoording af te moeten leggen voor elke positie die ze innemen, elke keuze die ze maken. Die niet onder druk komen te staan om hun overtuigingen aan te passen aan de meerderheid. Dat het ook anders kan – daar zit de kracht van het proces dat de deelnemers doorgemaakt hebben met dit theaterproject. Daar zit de kracht van kunst, die makkelijker toelaat zich niet voor alles te hoeven verantwoorden.

De vraag rijst waarom de spanningen die Birsen beschrijft ook niet zouden voorkomen bij alle jongeren op een bepaalde leeftijd – ongeacht hun afkomst? Birsen ontkent dit niet, maar ze gaat

slechts gedeeltelijk akkoord. Er zijn nu eenmaal heersende normen en waarden, visies die de meest gangbare zijn. De afstand tussen het individu en diens leefwereld is volgens haar eerder klein bij autochtone jongeren, groter bij allochtone. Dat lijkt zelfs niet onlogisch te zijn, want die jongeren komen er ook vaak "bij". De sprong is groter. En als allochtone jongere teruggekoppeld worden richting die culturele afstanden, is iets wat constant gebeurt: vooroordelen blijken toch nog steeds aanwezig te zijn, waardoor men zich vaker dient te verantwoorden. Personen koppelen meer terug naar jou dan naar anderen. En dat maakt de ontwikkeling van deze jongeren moeilijker. Een voorbeeld. Uitgaan en fuiven tijdens het weekend is de norm. Daarover op maandagochtend praten is geen probleem, integendeel. Maar iemand proberen meekrijgen in enthousiaste verhalen over familiegebeurtenissen, grote trouwfeesten, enz.. Dat is een heel andere ruimte. En het is hierop waar je dan voortdurend wordt 'ondervraagd'. Deze spanning is volgens Birsen toch nog altijd sterker aanwezig dan bij autochtone jongeren het geval is.

Die 'mismatch' tussen mensen van niet-westerse afkomst en de westerse maatschappij waarin ze leven, zit ook vaak daar waar we het niet zouden vermoeden. Toen Birsen zelf jaren geleden het Sfinxfestival ontdekte, daagde slechts langzaam in haar op dat er iets niet klopte: hoe kon die klassieke Arabische muziek van de zangeres op het podium, gecombineerd worden met een weide – met overal liggende mensen?

Birsen grijpt de situatie aan om de aanwezige organisaties tot slot aan te moedigen na te denken over hun eigen werking. Als we onderzoekscijfers lezen die vertellen dat 50% van alle jongeren in Antwerpen van niet-westerse afkomst is, hoe verhouden publiek, de kunstenaar op het podium (acteur, zanger, danser) en mensen achter de schermen (regisseur, omkadering,..) zich dan tot elkaar? En wat met de jongere die hier wel of geen toegang tot heeft? Welke spanningen kunnen hier verborgen zitten? En hoe willen we onszelf daar tegenover plaatsen?

Verslag: Maarten Soete